

ŠKOLOVANJE KADROVA ZA POTREBE NARODNE ODBRANE

Usvajanjem koncepcije o opštenarodnoj odbrani znatno su se povećale potrebe za školovanim kadrovima koji bi trebalo da tu koncepciju detaljno razrađuju u svim samoupravnim strukturama našeg društva i da svoja znanja i dostignuća prenose na sredine u kojima žive i rade, posebno na mlade generacije. Smisao je svake nauke da osvjetljava put praksi, da ukazuje na otvorene probleme i za njih predlaže racionalna rešenja. Vojna nauka je u nas mlada disciplina, u kojoj ima još mnogo otvorenih problema. Usvravanje postojećih i usvajanje novih borbenih sredstava, usvajanje novih metoda obuke i otpora agresoru, još više će potencirati ove probleme.

Da bi se mogle iskoristiti ogromne materijalne i druge mogućnosti naroda, potrebno je dobro izučiti čitav kompleks vojnih, političkih, ekonomskih, materijalnih, obrazovnih i drugih potreba. To izučavanje i permanentno praćenje nastalih promjena moguće je obezbeđivati samo u bazi, u samoupravnim ćelijama društva, njegovim organizacijama i institucijama. U praksi to znači da čitavo društvo mora biti osposobljeno da s određenim poznavanjem stvari i dovoljno stručno raspravlja i rješava pitanja odbrane iz domena svoje nadležnosti i svojih potreba. To, pak, zahtijeva odgovarajuću izmjenu dosadašnje koncepcije o obrazovanju onih kadrova koji će biti nosioci politike narodne odbrane u školama, radnim i društveno-političkim organizacijama i institucijama.

POTREBE ZA KADROVIMA SA VIŠIM I VISOKIM OBRAZOVANJEM

Lepeza potreba za školovanim kadrovima iz oblasti narodne odbrane je vrlo široka. Trebalo bi usavršiti ili školovati komandni kadar za jedinice teritorijalne odbrane i civilne zaštite. Za ove i druge potrebe narodne odbrane može se školovati kadar koji radi u raznim ustanovama, radnim i društveno-političkim organizacijama, sekretarijatima i štabovima narodne odbrane. Ovdje ću ukazati samo na neka ključna pitanja koja se tiču kadrova za koje je potrebno više i visoko obrazovanje.

I površno sagledavanje obrazovnih potreba o narodnoj odbrani ukazuje na to da moramo imati kadrove sposobne za ratne dužnosti kojima narodna odbrana nije primarno zanimanje u miru, i kadrove kojima je narodna odbrana primarno zanimanje u miru i ratu. Kadrovima kojima narodna odbrana nije osnovno zanimanje u miru, treba dati dopunska znanja radi boljeg obavljanja komandnih i upravnih funkcija u ratu, a kadrovima koji u raznim ustanovama i radnim organizacijama rade na razradi ratnih planova i rukovode narodnom odbranom (u užem obimu), dovoljno je dati dopunsko obrazovanje. Takva se znanja mogu sticati na seminarima, kursevima i školama, a trajali bi od nekoliko dana do nekoliko mjeseci. Na njima bi se osposobljavali praktičari za razne dužnosti, a završeni kurs, seminar, tečaj ne bi davao kandidatu nikakvu višu školsku kvalifikaciju. Iskustva Škole za civilnu odbranu su veoma dragocjena, samo se postavlja pitanje: da li njen kapacitet može zadovoljiti sve potrebe ove vrste u promijenjenim uslovima ili je, pored nje, u nekim republičkim centrima potrebno, pri radničkim i narodnim sveučilištima, formirati centre za narodnu odbranu koji bi se bavili, pored ostalog, i dopunskom obukom kadrova za potrebe narodne odbrane.

Ovo je sigurno važno, ali ne i primarno pitanje koje treba da okupira našu pažnju. Bitno je riješiti školovanje kadrova kojima je rad na narodnoj odbrani primarno zanimanje u miru i ratu.

Uvođenje predmeta „odbrana i zaštita“ u srednje i „osnove narodne odbrane“ u više i visoke škole i fakultete zahtijeva kadrove (za nastavu) s visokom stručnom spremom. Njima treba dodati i kadrove koji rade na teritorijalnoj odbrani u sekretarijatima i štabovima za narodnu odbranu društveno-političkih zajednica, političkih i radnih organizacija. Ako se ima u vidu da izvjestan broj kadrova koji danas rade na tim poslovima nema potrebnu školsku spremu, već ih treba doškolovati, kao i da za ovo prilično široko područje društvene djelatnosti treba obezbijediti trajan izvor kadrova s višom i visokom vojnostručnom spremom, nema mjesta dilemi: da li su kadrovi ovih profila potrebni društvu ili ne. Ipak je, s obzirom na to što se radi o novoj problematici, potrebno nešto više kazati o mogućnostima školovanja kadrova i profilima u visokoškolskim ustanovama koje bi mogle organizovati studij za potrebe narodne odbrane.

Odlukom DSNO — Sektor za civilnu odbranu, utvrđeni su orijentacioni programi za predmete „odbrana i zaštita“ u srednjim školama i „osnove narodne odbrane“ u višim i visokim školama i fakultetima. Programi su jedinstveni i obavezni su za mušku i žensku omladinu, uključujući i studente koji su regulisali vojnu obaveznu. Novi programi tretiraju rat kao društvenu pojavu i uglavnom su orijentisani na izučavanje problema teritorijalne odbrane i zaštite, s posebnim naglaskom na kompleksno sagledavanje koncepcije o opštenarodnom odbrambenom ratu.

Cilj je ovih predmeta da đaci i studenti steknu jedinstveno gledanje o problemima odbrane zemlje, da ovladaju osnovnim znanjima iz odbrane i zaštite, da steknu uvjerenje da je odbrana

državnog suvereniteta i nezavisnog puta u socijalizam mogućna u svim situacijama, te da dobiju „ona znanja koja će im kao stručnjacima biti potrebna radi primjene i dalje razrade koncepta opštenarodne odbrane u sferi određene privredne grane, društvene službe ili organa državne uprave”.¹ Oni održavaju stupanj naših dostignuća i potreba iz ove oblasti društvene djelatnosti. Samim tim što su jedinstveni i obavezni za sve đake i studente, i što su podignuti na viši nivo od ranijih programa, škole i fakulteti i sve njihove asocijacije dobili su znatno više mogućnosti i društvenog opravdanja da ove predmete prihvate kao svoje, da ih u tretmanu potpuno izjednače sa drugim predmetima nastavnog plana, te da i popuni vakantnih mjesta i uopšte kvalifikacionoj strukturi nastavnog kadra za ovaj predmet posvete više pažnje nego do sada.

Realizacija koncepcije o opštenarodnoj odbrani, samo za pokrivanje potreba nastavnog kadra na školama i fakultetima, zahtijeva velik broj stručnih kadrova koje naše društvo danas namjenski nigdje ne osposobljava. Sama ova činjenica ukazuje na to da otvaranje visokih škola i fakulteta na kojima bi se osposobljavali kadrovi za ove potrebe, ima društveno opravdanje. Međutim, to je samo dio potreba za kadrovima koje bi namjenski trebalo školovati za teritorijalnu odbranu i civilnu zaštitu. Narodna odbrana se širokim frontom otvorila prema društvu, postala je njezova potreba i obaveza. Istina, JNA će i dalje ostati najstručniji i tehnički najopremljeniji dio naoružanog naroda i okosnica odbrane zemlje. Ali, uz nju već danas djeluju jake snage teritorijalne odbrane i civilne zaštite, a ozbilno se računa i na mnoge i veoma značajne akcije nenaoružanog naroda. Mi ne želimo vojniziranje društva već njegov svjestan odnos prema odbrani svog i društvenog interesa. A ako želimo postići da nam mase građana, društveno-političke i radne organizacije i institucije usvoje nov odnos prema odbrani i ratu i postanu svjesni nosioci opštenarodne odbrane, moramo shvatiti da je to krupno političko, sociološko i psihološko pitanje koje zahtijeva studiozan i predan rad. Zakon o narodnoj odbrani obavezuje sve građane od 16 do 65 godina da na odgovarajući način učestvuju u odbrani i zaštiti, svi oni podliježu obavezi da se obučavaju za te potrebe (ako su sposobni za pohađanje obuke), ali bi pogriješili ako bi se previše oslonili na mehaničko djelovanje zakona, a zapostavili element svijesti, odnosno, ako na svim područjima društvene djelatnosti ne bi pratili raspoloženja masa i u skladu s tim nalazili optimalna rješenja. Otuda naglašena potreba da ljudi koji rade na poslovima narodne odbrane u preduzećima sekretarijatima i štabovima za narodnu odbranu društveno-političkih zajednica završavaju škole i fakultete koji će im pružiti odgovarajuća stručna znanja, osiguravati potreban autoritet i društveni ugled i podsticati na naučnoistraživački rad.

Poznato je da JNA ni u u jednoj od svojih škola (namjenski) ne školuje kadrove za potrebe ustanova za obrazovanje (za potrebe narodne odbrane, niti se u nekoj od vojnih škola izučava pretežno

¹ Orientacioni program za više i visoke škole i fakultete.

tematika o teritorijalnoj odbrani i zaštiti. Učinjeni su prvi koraci u VVA i nekim školskim centrima, ali se postavlja pitanje da li je to najbolje rješenje i da li je dovoljno sveobuhvatno.

GDJE SKOLOVATI KADROVE ZA POTREBE NARODNE ODBRANE?

Niko ne može poreći kvalificiranost kadrova koji su završili najviše vojne škole da predaju u srednjim školama predmet „odbrana i zaštita“, odnosno na višim i visokim školama i fakultetima, ako se ističu u svojoj struci, ako imaju objavljene stručne i naučne radove itd., odnosno da rade u sekretarijatima i štabovima za narodnu odbranu, kao što niko ne poriče kvalificiranost jednom pravniku ili ekonomisti da predaje predmete svoje struke. Međutim, činjenica je da kadrovi koji završavaju najviše vojne škole ostaju u armiji do određene starosne granice koja je danas prilično visoka. Oni praktično svoj radni vijek odrade u armiji. Orijentacija da se na upražnjena mjesta u građanstvu, za koja se traže kvalificirani kadrovi s odgovarajućim vojnostručnim obrazovanjem, koriste pretežno penzionisana vojna lica predstavlja palijativnu mjeru i ne bi smjela da bude naša trajna orijentacija.

U raspravama oko izvora regrutiranja nastavnog kadra za navedene predmete bilo je mišljenja da to budu ljudi koji će završavati druge fakultete, a da znanja iz odbrane i zaštite stiču u školi za rezervne oficire i na posebnim kursevima. Međutim, škola za rezervne oficire ne daje nikakvu kvalifikaciju, a još manje kursevi. Prihvatiti ovakvu orijentaciju značilo bi tapkati u mjestu, postavljati se na pogrešan kolosijek. Uostalom, postavlja se pitanje: kakvi bi to bili kadrovi koji napuštaju struku za koju su se primarno osposobljavali? To mogu biti samo oni kadrovi koji malo znače u svojoj struci, koji se u njoj nisu mogli afirmisati. A ko onda garantira da će u disciplini za koju se primarno nisu osposobljavali moći i htjeti dati ono što društvo od njih traži? Smatram da ovakva kombinacija ne dolazi u obzir za ozbiljno razmatranje, izuzev ako se ne radi o aktivnim ili penzionisanim vojnim licima bez završene vojne škole koja se vrednuje kao visoka, a imaju završen fakultet, ili visoku školu u građevinarstvu.

Od svih prijedloga, koji su do sada razmatrani na raznim sastancima, u štampi i stručnim časopisima, čini se da bi se ovaj problem najbolje riješio ako bi se pri nekim fakultetima političkih nauka, filozofskim i drugim fakultetima otvorili odjeli — smjerovi za studij vojnih nauka. Za redovne studente to bi trebalo da bude četvorogodišnji studij, a za studente koji bi na taj studij dolazili s odgovarajućom vojnostručnom naobrazbom (aktivni i penzionisani oficiri sa završenim vojnim školama koje se vrednuju kao više i nastavnike s odgovarajućim pedagoškim iskustvom i vojnom naobrazbom) mogao bi biti i kraći. O tome da li kraći za sve ili samo za pojedince sa odgovarajućim vojnim školama trebalo bi posebno raspraviti kada se utvrde planovi i programi. Takođe bi trebalo posebno raspraviti o režimu vanrednog studija: da li seme-

stralno održavati intenzivnu jednomjesečnu nastavu iz svih ili samo nekih predmeta (kako bi se olakšalo kandidatima iz unutrašnjosti da slušaju predavanja), da li tu nastavu učiniti obaveznom ili se opredijeliti za druge forme rada itd.

Otvaranje posebnih fakulteta, visokih i viših škola za studij vojne problematike ne bi bilo oportuno iz više razloga. Visokoškolske ustanove za obrazovanje ovih kadrova morale bi se što prije osposobiti ne samo kao nastavni već i kao naučni centri, a to je dug i mukotrpan proces. Postojeći fakulteti i visoke škole društvenog smjera već imaju potrebnu afirmaciju, dio materijalne baze, bogato iskustvo i kadrovsko jezgro za pokrivanje određenog broja predmeta i niz drugih prednosti u poređenju s novim fakultetima, visokim i višim školama koje bi se namjenski otvarale samo za ovu vrstu studija. U oskudnim materijalnim, prostornim, kadrovskim i drugim mogućnostima počinjati graditi jednu strukturu ispočetka i nastupati na više frontova — ne bi bilo oportuno. Za izgradnju nove strukture visokog školstva u oskudnim materijalnim, prostornim, kadrovskim i drugim mogućnostima ne bi se moglo naći nikakvo društveno-ekonomsko opravdanje. Izdvajanje ovog studija kao posebnog moglo bi značiti njegovu izolaciju od postojećih nastavnih i naučnih ustanova, a cilj je da postane dio njihove aktivnosti. I ekonomski i znanstveni pokazatelji upućuju na to da optimalna rješenja ovog pitanja treba tražiti na postojećim fakultetima i visokim školama društvenog smjera. Osposobljavanje nekih od ovih ustanova za studij vojnih nauka, predstavljalo bi značajan napredak u naporu da se planski i na duži rok riješe ključna pitanja modernizacije narodne odbrane. To bi znatno ubrzalo proces njenog ugrađivanja u razne naučne discipline, bez čega nema istinskog podruštvljavanja ove problematike koja je doskora smatrana vojnom tajnom i u koju radni čovjek nije mogao biti upućen. Visoke vojne škole bi, pak, mogle znatno pomoći da se određene visokoškolske ustanove što prije osposobe za ovaj zadatak. Usko povezivanje visokih vojnih škola JNA sa odgovarajućim fakultetima i visokim školama u građanstvu, znatno bi doprinijelo da se vojna nauka kao, bar kod nas, mlada disciplina, ubrzano razvija, da stiče potreban autoritet i u onim društvenim strukturama u kojima još mora da se bori za afirmaciju. Za kratko vrijeme bi visokoškolske ustanove mogle postati vrlo značajni centri za naučnoistraživački rad, posebno na planu teoretske razrade koncepcije opštenarodne odbrane.

Primaran i veoma urgentan zadatak je da se što prije utvrdi koji bi fakulteti i visoke škole bili voljni da osnuju ovakve odjele te da se pristupi razradi planova i programa i rješavanju prostornih, kadrovskih, materijalnih i drugih pitanja vezanih za ovako ozbiljan zadatak.

U Saveznom savjetu za obrazovanje i kulturu, na sastanku odgovornih predstavnika društveno-političkih organizacija i obrazovnih institucija, juna 1969. godine, dogovoreno je da se svi poslovi oko donošenja planova i programa i stavova za uvođenje novih programa utvrde do kraja 1969. godine, a da izvođenje na-

stave otpočne početkom školske 1970/71. godine. U istom razdoblju trebalo bi riješiti pitanje studija za sticanje višeg i visokog vojnog obrazovanja na visokoškolskim ustanovama u građanstvu. Na potrebu organiziranja takvog studija ukazao je i Savjet za narodnu odbranu SFRJ na sjednici od 27. oktobra 1969. Ako se imaju u vidu teškoće u organiziranju ovakvog studija, počev od izbora fakulteta i visokih škola, utvrđivanja planova i programa, osiguranje prostora, materijalna, kadrovska i druga pitanja koja je neophodno unaprijed riješiti, ovaj zadatak se pojavljuje kao veoma urgentan. Jer, trebalo bi učiniti sve da i ovaj studij otpočne naredne školske 1970/71. godine.

JEDAN ILI VIŠE SMJEROVA?

Otvaranje posebnog studija za izučavanje narodne odbrane ne bi trebalo biti diskutabilno. Pitanje je da li na tim fakultetima-odjelima osposobljavati samo nastavnike za predmete „odbrana i zaštita” i „osnovi narodne odbrane”, ili u takav studij uključiti i kandidate koji rade (ili će raditi) poslove narodne odbrane u preduzećima, organima uprave, društveno-političkim organizacijama itd. Ako na fakultetima i visokim školama imamo više smjerova za više profila kadrova, nema razloga da i na ovim fakultetima — odjelima imamo dva smjera: za nastavno osoblje gdje bi se više izučavale pedagoške i neke druge discipline, i za stručnjake koji bi radili u privredi i organima uprave, gdje bi se detaljnije izučavala pitanja vezana za planiranje, organizaciju, mobilizaciju, teritorijalnu odbranu i civilnu zaštitu itd. Većinu predmeta studenti bi mogli slušati skupa, a posebne predmete odvojeno. Posebno bi trebalo razmotriti da li da usmjeravanje po specijalnosti počne od prve godine studija, ili da prvi stupanj studija bude zajednički, a od drugog da počne specijalizacija.

Kandidati koji bi se opredijelili za rad u prosvjeti morali bi završiti fakultet ili visoku školu i dobijali bi zvanje profesora, dok bi za kandidate koji bi se opredijelili za rad u privredi i upravi, studij mogao biti i na nivou prvog stupnja sa sticanjem zvanja sličnog pogonskom inženjeru u privredi. Potreba uvođenja prvog stupnja kao završnog, zahtijeva posebnu studiju cjelokupne organizacije ovog pitanja: da li studij u cjelini organizirati kao dvostepeni ili poslije završene druge godine uvesti dopunske ispite, poseban diplomski rad (ako studij ne bi predviđao dva diplomatska rada) itd. Uvođenje prvog stupnja kao završnog ima ekonomsko i naučno opravdanje, jer bi time prestala potreba otvaranja posebnih viših škola.

OKVIRNA PROGRAMSKA ORIJENTACIJA ZA PLANIRANI STUDIJ

Gruba zamisao planiranog studija, uz napomenu da problem nije dovoljno izučen, mogla bi obuhvatiti slijedeće grupe predmeta:

Opšta grupa: filozofija, vojna sociologija.

Pedagoška grupa: pedagogika, didaktika, metodologija, organizacija nastave, psihologija.

Pravna grupa: društveno uređenje SFRJ, privredno pravo i međunarodno ratno pravo.

Ekonomska grupa: Politička ekonomija, ekonomika SFRJ, ekonomika privrednih organizacija, vojna ekonomika, tehnologija, statistika.

Istorijska grupa: opšta istorija (istorija ratova), nacionalna istorija, istorija II svetskog rata, istorija NOR-a.

Geografska grupa: ekonomska geografija, vojna geografija.

Jezici: kultura jezika, estetska kultura, strani jezik.

Vojna grupa predmeta morala bi osigurati studij opštenarodni odbrambeni rat, opštu taktiku i taktiku rodova, organizaciju pozadine (remont i snabdijevanje), partizanski rat, teritorijalnu odbranu i zaštitu, razvojne i ratne planove i mobilizaciju itd. Ova grupa predmeta ne bi smjela biti previše opterećena prakticismom.

Za definitivno koncipiranje planiranog studija trebalo bi detaljnije izučiti nastavne planove i programe vojnih škola i nekih fakulteta. Nastavni plan ne bi smio biti broj pojedinih predmeta sa raznih fakulteta i vojnih škola, ali ne bi mogao biti ni izoliran od njih. Koristio bi dostignuća raznih naučnih disciplina i prilagođavao ih svojim potrebama. Treba imati u vidu da se opštenarodni rat ne može organizovati ni voditi ako se ne izuči i shvati društvena struktura zemlje i ne koriste dostignuća nauke iz raznih oblasti društvene djelatnosti. Površno gledano, vojna tematika izgleda zapostavljena, jer se radi o studiju vojnih nauka. U stvari, nije tako jer se vojna tematika kao crvena nit provlači kroz sve grupe predmeta.

U koncipiranju studija ne bi se smjelo ići u drugu krajnost i razvodnjiti njegovu osnovnu orijentaciju. On primarno mora ostati studij vojne problematike. Uz usvajanje pedagoško-psiholoških i metodskih znanja, izučavanje problematike narodne odbrane mora ostati osnovna preokupacija ovih kadrova. Ne treba se plašiti da takva orijentacija neće biti prihvaćena i verificirana od društva. Ovo tim prije što odbrana kao specifična društvena aktivnost sve više postaje ne samo *de jure* nego i *de facto* stvar društva, njegovih organizacija i asocijacija. A društvo je zainteresovano da i na ovom području ima vrsne stručnjake koji će dublje ponirati u ovu inače nedovoljno istraženu problematiku i omogućiti društvu da se brže organizira, politički, psihološki i stručno pripremi za odbranu.

ŠTA SA DOKTORATOM VOJNIH NAUKA?

Ako se sistem školovanja i naučnog rada za potrebe narodne odbrane želi izgraditi do kraja i na duži rok, ne bi trebalo ni privremeno prihvatiti polovična rješenja. Ovo tim prije ako postojeće nastavne i naučne ustanove preuzmu organizaciju plani-

ranog studija. Diplomanti ovog studija bi morali imati jednake uslove rada i napredovanja u struci kao i ostalih fakulteta i visokih škola. A sticanje naučnih zvanja i napredovanje u struci, sticanje ugleda u društvu itd. vezano je za pitanje mogućnosti sticanja titule doktora vojnih nauka.

Autori radova sa područja narodne odbrane koji su izučili iskustva dosadašnjih ratova, uočili ono što je u njima novo i stvaralačko, autori radova koji na osnovu dosadašnjih dostignuća u razvoju tehnike i tehnologije ukazuju na neminovnost izmjene ranije važećih načela ratne vještine i predlažu nova, bolja rješenja, trebaju za svoje napore i ostvaren nivo naučnog saznanja dobiti odgovarajuće priznanje toliko cijenjeno u krugovima stručnih i naučnih radnika i mase građana.

Doktrina o opštenarodnom ratu nije do kraja razrađena. Mnoga područja treba studiozno izučiti da bi koncepcija postala potpuna. Patriotizam nije samo osjećaj privrženosti domovini, njenim materijalnim i kulturnim vrijednostima, već i stvar uvjerenja svakog pojedinca da se može odbraniti od nasrtaja brojno i tehnički jačeg protivnika. Uvjerenja se, pak, ne stiču apelima već proističu, prije svega, iz objektivne spoznaje mogućnosti odbrane zemlje. Da bi ta spoznaja bila što kompleksnija treba dosta raditi na istraživanju i objašnjavanju raznih mogućnosti, posebno na planu teritorijalne odbrane.

Prema tome, da bi se stručni i naučni radnici koji istražuju područje narodne odbrane doveli u isti položaj s naučnim i stručnim radnicima koji istražuju druga područja, potrebno je obezbijediti mogućnost sticanja doktorata vojnih nauka u zemlji. To bi mogli biti fakulteti koji će otvoriti studij vojnih nauka, a treba poduzeti mjere da i Viša vojna akademija što prije preraste iz visoke nastavne i naučne ustanovu na kojoj bi autori zapaženih radova mogli doktorirati. Mada pretežno nastavna, Viša vojna akademija je i do sada bila ustanova u kojoj su se teorijski razrađivala, uopštavala i provjeravala najvažnija dostignuća naše koncepcije. To znači da se ponašala kao naučna ustanova i nema ozbiljnih razloga da to i *de jure* ne postane. Ustanova koja daje najviše vojno obrazovanje, obrazuje kadrove koji već posjeduju visoku vojnostručnu naobrazbu (završnu vojnu akademiju koja se vrednuje kao visoka vojnostručna sprema) morale bi i *de jure* biti na nivou postdiplomskog studija, jer, objektivno, obrazuje kadrove za visoke komande i upravne funkcije, tj. najbolje kadrove koji se ističu u teorijskom i praktičnom radu. Logika odnosa i vrednovanja nastavnih i naučnih ustanova u armiji i građanstvu upućuje na zaključak da bi to morao biti studij na nivou postdiplomskog. Tako visoka nastavna ustanova mora biti i cijenjena naučna ustanova, sposobna da dodeljuje najviša priznanja za dostignuća iz područja narodne odbrane. Za osposobljavanje fakulteta koji će otvoriti studij vojnih nauka za postdiplomski studij trebalo bi čekati dok ne izađu prve diplomante. Viša vojna akademija ne bi imala šta da čeka, jer već niz godina daje kadrove tog profila. Ona bi morala da svoje planove i programe što prije rastereti

suvišnog prakticisma i uskladi ih sa zahtjevima koji se za takav studij postavljaju, da kadrovski ojača i kod odgovornih faktora društva isposluje status koji takvom studiju pripada. To bi bio značajan doprinos daljem jačanju vojne misli u nas, ugledu koji vojni poziv treba da ima u društvu i osamostaljenju Jugoslavije kao nesvrstane zemlje i na ovom području društvene aktivnosti.

Ovo pitanje može izgledati formalno i prilično apstraktno. Međutim, ono je suštinsko i veoma važno, jer bez njegovog rješenja nema ni trajnijeg rješenja kadrovske problematike planiranog studija. Sve analize kvalifikacione strukture kadra u visokom školstvu uzimaju kao bazu postotak doktora nauka. Napredovanje u zvanja nastavnika bez doktorata nauka je do te mere limitirano (u mnogim visokoškolskim ustanovama) da ne mogu biti birani u naučna zvanja (docenti, vanredni i redovni profesori) bez obzira na pedagoške kvalitete i stručnost, na broj i kvalitet objavljenih stručnih i naučnih radova, ugled u struci i društvu uopšte.

Nastavnicima koji ne mogu biti birani u naučna zvanja ostaje malo mogućnosti da se duže zadrže u visokom školstvu. To je, međutim, samo jedna ne baš najbitnija manifestacija zaostajanja visokog školstva u JNA u odnosu na ono u građanstvu. Kod utvrđivanja pariteta visokih vojnih škola s odgovarajućim školama u građanstvu, zaostajanje nastavnog kadra u vojnim školama na ovom planu za onim u građanstvu moglo bi predstavljati značajnu prepreku. Jer, ne radi se samo o programima, njihovoj koristi za društvo i naučnoj dubini, nego i o kvalificiranosti nastavnog kadra da potrebna znanja na odgovarajućoj visini reprodukuje i stvara nove vrijednosti.

Ima nekih shvatanja da navodna „plima“ doktora nauka posljednjih godina degradira ovu titulu, da je težnja za doktoratom stvar pomodarstva itd. Takva, ma i sporadična, shvatanja samo mogu otežavati da se ovo pitanje riješi u razumnom roku. Društvo je utvrdilo norme ponašanja i vrednovanja određene kategorije stručnjaka. Te se norme ne smiju petrificirati, ali se jednostrano ne mogu ni obezbijediti, posebno to ne mogu učiniti one kategorije stručnjaka koji zaostaju na tom planu. Potrebno je uložiti napore da se savladaju one birokratske forme koje se javljaju kao kočnica pravilnom regulisanju ovog pitanja, da se svim stručnim i naučnim radnicima omogući da pod približno istim uslovima dođu do ove titule itd. Ovo se pitanje ne može riješiti odjednom, ali ga treba rješavati uporedo s rješavanjem visokoškolskog studija i utvrđivanjem pariteta vojnih škola sa odgovarajućim školama u građanstvu.

Pukovnik u penziji
Radule BUTOROVIC